

ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ МОДЕЛЕЙ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ: ПРИНЦИП РІЗНОМАНІТНОСТІ.

Щербина В. М.

Завідуючий відділом соціологічних досліджень Інституту культурології Академії Мистецтв України, доктор соціологічних наук.

В статье рассмотрены проблемы формирования здорового образа жизни в условиях глобальных климатических изменений современности. Автор приходит к выводу, что здоровый образ жизни может быть сформирован путем развития принципа разнообразия как основы диеты питания и формирования на этой основе рынка продовольствия.

In the article the problems of the formation of the healthy means of life under the conditions for global climatic changes in the present are examined. The author comes to the conclusion that the healthy means of life can be formed by the development of the principle of variety as the bases of the diet of nourishment and formation on this basis of the market for foodstuffs.

У статті розглянуто проблеми формування здорового способу життя в умовах глобальних кліматичних змін сучасності. Автор приходиться до висновку, що здоровий спосіб життя може бути сформовано шляхом розвитку принципу різноманіття як основи дієти харчування та формування на цій основі ринку продовольства.

Ключові слова: культурні стереотипи, здоровий спосіб життя, зміни клімату, різноманіття

Геокліматичні зміни останньої чверті ХХ - початку ХХІ століття актуалізували безліч проблем, які усвідомлюються в різних сферах пізнання. В рамках різних наукових дисциплін поширюється розуміння того, що лише на основі єдиного підходу можуть бути вирішені такі проблеми, як збереження біорізноманіття, екологічна безпека, продовольча безпека, формування здорового способу життя. В основі економічного вирішення даної проблематики лежить розвиток цивілізованих відносин на ринку, орієнтація виробництва на ресурсозберігаючі технології (насамперед палива та води), створення робочих місць. В основі політичної - розвиток політичного середовища, заснованого на загальному консенсусі і довірі, забезпечення гарантій загального миру.

У той же час стає все більш зрозуміло, що виключно економічних та політичних передумов недостатньо - зазначені проблеми неможливо вирішити без формування нової системи цінностей, нової етики поведінки людини. Так, наприкінці 2008 року Європейська Група з питань етики (EGE) зустрілася з Комісаром ЄС з сільського господарства та сільського розвитку Маріаном Фішером Бойлем для того, щоб дати основні рекомендації, які було сформульовано Групою з оцінки етичних наслідків сучасного розвитку в аграрних технологіях. [1.]

Як повідомляє інформаційний центр Європейської комісії, за дорученням президента Європейської комісії Хосе Мануеля Баррозо, в грудні 2008 р. EGE

дала оцінку етичних наслідків сучасного розвитку в аграрних технологіях з тим, щоб врахувати всі виклики і шанси сільського господарства в Євросоюзі. При цьому Група, зокрема, займалася аграрними технологіями і методами первинного виробництва рослинницької продукції.

Так, в оцінці EGE вказується на необхідність стимулювання розвитку інновацій у сільському господарстві з метою задоволення продовольчих потреб зростаючого в усьому світі населення. Також у документі наголошується, що сама лише технологія не зможе запропонувати остаточного вирішення питань, пов'язаних з викликами в сільському господарстві в Євросоюзі і в усьому світі. [2.] Крім того, Група відзначила необхідність інтегрованої точки зору та підходу до аграрних технологій задля того, щоби при етичній оцінці наслідків нової технології враховувалися також аспекти виробництва, зберігання та розповсюдження.

Такі основні цілі, як продовольча безпека, безпека продуктів харчування та тривалість використання (сталість) повинні бути прийняті в якості основних пріоритетів і принципів, на які має рівнятися кожна технологія у сільському господарстві.

Спираючись на ці етичні принципи, EGE дає також рекомендації з багатьох інших питань. Зокрема, щодо перевірки загальної аграрної політики, оцінки наслідків впровадження агротехнологій, права на харчування, тривалості використання агротехнологій, безпеки продуктів харчування, біологічного різноманіття в

сільському господарстві, захисту ґрунтів і водойм, біопалива, генетично змінених рослин, сільськогосподарських досліджень тощо.

Зазначимо, що Європейська Група з питань етики (EGE) є незалежним, мультидисциплінарним органом з 15 експертів, які обрані Єврокомісією для надання оцінки етичних питань.

Зростання чисельності народонаселення Землі, зміни в культурі та способах господарювання, геокліматичні зміни - все це неминуче веде до змін в організації способу життя окремої людини, до змін уявлень про те, що таке здоровий спосіб життя і якими можуть бути його основи.

Зростання рівня складності проблем початку ХХІ ст. неминуче веде до необхідності пошуку нових способів їх пізнання, знайти які можливо, на нашу думку, лише на основі зміни фундаментальних уявлень про людину і формування середовища міжпредметних комунікацій, яке припускало б можливість діалогу між представниками різних дослідницьких практик про людину. Все це і зумовило **актуальність проблематики**, яку ми розглянемо в даній статті.

Метою даної статті є розгляд різноманітності як принципу формування культури здорового способу життя, як основи об'єднання декількох дискурсивних просторів з тим, щоби осмислити позначену вище проблематику на більш високому, синтетичному рівні складності. Тому в статті спочатку розглядаються глобальні умови формування здорового способу життя в наш час, на основі чого у другій половині статті увага приділяється проблемі формування нових уявлень про те, що таке здоровий спосіб життя в умовах сучасних суспільств і яка в ньому роль принципу різноманітності.

Основний зміст.

Глобальні умови формування здорового способу життя безпосереднім чином виражені в структурі агровиробництва, яке задає сьогодні фактично наявний набір варіантів споживання їжі населенням планети, зміст харчової дієти. У науковій літературі і в повідомленнях ЗМІ розгорнулася дискусія про те, що сільське господарство в ХХІ столітті має базуватися на нових фундаментальних принципах. Зокрема, дослідники зазначають, що нинішня система агровиробництва, створена в 40-х роках минулого століття, містить в собі «структурні вади», що виражається, зокрема, в її величезних екологічних витратах.

Загальним місцем у дискусіях стає думка, що потрібні нові підходи, які дозволяли б вирішувати фундаментальні

проблеми, такі, як збереження біорізноманіття, проблеми дефіциту енергії і води, поширення процесу урбанізації. Система отримання продовольства, створена в 40-х роках минулого століття значною мірою досягла своїх історичних, геокліматичних та екологічних меж, вона функціонує, породжуючи проблеми, які спричиняють низку викликів, з якими вона у же не в змозі впоратися без істотних суттєвих трансформацій.

Які основні риси цієї системи? Вона враховувала піщані бурі в Америці, крах системи виробництва продовольства в Європі після закінчення Другої світової війни і голод в Азії. Тоді було цілком зрозуміло, що наявна фундаментальна розбіжність між інтересами виробників і потребами споживачів.

Суттєвою рисою було також і те, що ця система була орієнтована на усередненні образи споживачів - окремих індивідів виступав в ній виключно як статистична абстрактна одиниця, поведінка якої не має істотного значення для функціонування системи в цілому. Окремий індивід був критично малою величиною у складі макросоціальної групи, що сама входила до складу суспільства як єдиного комплексу процесів зі своїми динамікою і інерцією руху. У таких умовах культурні зразки здорового способу життя виходили з нормативних вимог індустріального суспільства, організованого навколо раціоналізованого процесу виробництва. Однак на цьому питанні ми зупинимося трохи нижче.

У післявоєнний період вчені і політики вважали, що валовий зростання виробництва продуктів харчування викличе зниження вартості їжі і автоматично поліпшить харчування та здоров'я населення.

Проте вже у 70-х роках стали з'являтися свідчення того, що здоров'я населення стає не зовсім таким, як це передбачалося. Крім того, з'явився цілий блок питань, пов'язаних з екологією і соціокультурними уявленнями про здоровий спосіб життя.

Сьогодні, ще через 30 років світ стикається з ще більш складною ситуацією. Темпи зростання виробництва продовольства на душу населення знижуються або навіть різко падають, а попереду вимальовуються нові проблеми, пов'язані з вибухоподібним зростанням чисельності населення Землі.

Керівник ФАО Жак Діуф на спеціальній сесії ФАО, яка відбулася в листопаді 2008 р. у Римі, закликав провести у 2009 році зустріч світових лідерів для вироблення «нового світового сільськогосподарського порядку». [3.] В

рамках розробки такого порядку, на його думку, слід було б знайти можливість створення фонду в розмірі \$ 30 млрд. на рік для остаточного викоринення голоду на планеті.

Як зазначив керівник ФАО, всесвітній саміт з аграрних питань необхідний, оскільки через 60 років після створення цієї організації (ФАО), наріла необхідність вироблення нової системи забезпечення продовольчої безпеки населення планети.

Фактично, це визнання того, що існуючі міжнародні механізми зжили себе і потребують заміни. Тим самим в непрямій формі підводиться своєрідна риска під діяльністю багатьох міжнародних інститутів і форумів, зокрема, раундом СОТ в Досі. «Члени Міжнародної Торгової Організації протягом п'яти років працювали по новому раунду, відомому як «Доха раунд», названого так за ім'ям столиці Катару. Оскільки їм не вдалося закінчити роботу, вони зіткнулися з тим, що до 30 квітня настає крайній термін для досягнення консенсусу з торгової реформи в галузі сільського господарства. Якщо вони не встигнуть, завершення «Доха раунду» може бути відкладено на багато років, якщо не взагалі на невизначений термін. Виклик цей нелегкий. Доха є одним з найбільш амбітних раундів, дотичних сфер від виробництва одягу і тарифів на комп'ютери до рибальства, субсидій та торгівлі послугами. Його учасники представляють 5,5 мільярдів осіб з 6,5 мільярдів населення світу, що виробляють 97% з 13 трильйонів доларів світового експорту. Якщо на переговорах 1945 року брало участь лише 23 країни, в основному союзники по Другій Світовій війні, то раунд в Досі зібрав 150 учасників. Від гігантського Китаю до крихітної Тонга, чиї 120 тисяч населення заробляють 20 мільйонів доларів на рік від експорту коралів, маніоки і риби, і від надбагатої Норвегії до посушливого Малі. І кожна з країн може заблокувати угоду, що робить досягнення успіху набагато більш складним, ніж будь-коли раніше. Однак і винагорода того варта - особливо з огляду на те, що головною метою раунду в Досі, єдино серед післявоєнних торгових угод, є допомога бідним.»[4.] На думку Ж.Діуфа, слід відкоригувати нинішню систему, яка не в змозі забезпечити продовольчу безпеку, порушує ринкові принципи в торгівлі за допомогою субсидування виробників, наявності митних і технічних бар'єрів в торгівлі, неадекватного розподілу ресурсів та офіційної допомоги країнам, що розвиваються.

Натомість пропонується почати пошук основ нового механізму регулювання аграрних і продовольчих питань. Тоді

фермерам всіх країн можна буде забезпечити гідні умови існування, а також забезпечити справжню продовольчу безпеку.

Для перебудови аграрного сектора країн, що розвиваються, та забезпечення підвищення продуктивності необхідно знайти кошти в розмірі \$ 30 млрд. на рік. На думку керівника ФАО, така сума не може вважатися нерозумною, тим більше, що вона потрібна для порятунку від голоду. Діуф нагадав, що, коли вибухнула фінансова криза, знадобилося всього кілька тижнів, щоб зібрати кошти у 100 разів більше. Таким чином, це невелика сума, якщо порівнювати її з деякими витратами провідних західних країн у 2007 році. Діуф нагадав: у 2007 році військові витрати членів ОЕСР, наприклад, досягли \$ 1,340 трлн, а витрати на підтримку своїх аграріїв - \$ 365 млрд. Це \$ 1 млрд. на день.

Діуф вважає, що на саміті можна було б домовитися про створення «інтервенційного фонду при надзвичайних обставинах». Такий фонд допомагав би нарощувати виробництво продовольства в країнах, які сильно залежать від імпорту продовольства.

Егоїстичний підхід до торгівлі продовольством і використання продовольчих ресурсів неприпустимий. Приклади - голодні бунти в світі, використання для одержання етанолу дефіцитного зерна, зростання кількості голодуючих.

Новий світовий сільськогосподарський порядок створювати необхідно. Для початку можна було б спробувати об'єднати зусилля з розвитку аграрного сектору і торгівлі продовольством. В даний час цим займаються дві різні організації - ФАО і СОТ. СОТ відстоює інтереси тих, у кого є чим торгувати. Їй немає ніякого діла до того, що переважній кількості світових держав просто нема чого запропонувати для торгівлі - багатьом навіть продовольство доводиться завозити. Тому СОТ не в змозі знайти справедливе рішення торгівлі продовольством, тому «Раунд Дохи», остаточні дати якого не раз переносилися, ніяк не вдається довести до кінця.

Тим часом ціни на продукти харчування у світі найближчим часом виростуть в півтора рази, а їх виробництво може скоротитися на чверть до 2050 року через зміну клімату, зменшення площі родючих земель, обезводнювання та забруднення. Про це говориться в доповіді Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП). [5.] Зокрема, ЮНЕП прогнозує зростання цін на продукти на 30-50% у найближчі десятиліття при зростанні

населення до 9 мільярдів з нинішніх 7 мільярдів. "Потрібно змінювати не тільки способи виробництва продуктів харчування, а й методи їх розподілу, продажу та споживання, - сказав виконавчий директор ЮНЕП Яким Штайнер. - Необхідно підвищити врожайність, співпрацюючи з природою, а не борючись з нею". [6.] Зараз більше половини всіх продуктів по всьому світу втрачається, викидається або псується - відмітив він, виступаючи на прес-конференції в Кенії в ході наради ООН з проблем навколишнього середовища. ЮНЕП пропонує регулювати ціни на сировину і збільшувати запаси зернових для боротьби з перепадами цін, а також створити непорушний запас для регіонів, в яких ризик голоду найбільш сильний.

Більше третини світового урожаю зернових йде на корм худобі, і ця частка може вирости до 50% до 2050 року, - говориться в доповіді. Як екологічно чистої альтернативи ЮНЕП пропонує використовувати перероблені харчові відходи. "Перед нашою планетою стоїть дуже серйозна проблема, - сказав Штайнер. - Її не вирішити методами ХХ-го століття, такими як використання добрив і пестицидів". [7.]

У 2008 році кількість голодуючих склало не менш 963 млн чоловік і за один рік збільшилася на 40 млн. Основною причиною є зростання цін на продовольство. Нинішня фінансова криза може посилити цю тенденцію. Такі основні висновки спеціальної доповіді ФАО щодо стану в області продовольчої безпеки в світі в 2008 році.

Як зазначає заступник генерального директора ФАО Хафез Ганем [8.], Для мільйонів жителів країн, що розвиваються залишається далекою мрією можливість отримувати щодня хоча б мінімальну кількість їжі, що допомогло б вести активний і здоровий спосіб життя. Суровою реальністю для населення багатьох країн залишається відсутність землі, неможливість отримання кредиту та роботи в умовах високих цін на продовольство.

У цих умовах актуалізуються вже не тільки організаційні, а й соціально-етичні аспекти виробництва продуктів харчування, мова йде про необхідність зміни фундаментальних принципів продовольчої політики в умовах наростаючих геокліматичних змін.

Проблема зміни клімату на планеті завжди підвищену увагу, фіксується усе більше незвичайних і непояснених фактів, які вимагають свого осмислення та інтерпретації. Великого резонансу на початку нинішнього року набула стаття в авторитетному американському виданні -

журналі «Сайенс», де було викладено результати аналізу, проведеного американськими вченими щодо впливу клімату на господарську діяльність в ХХІ столітті.

Автори дослідження - Давид Баттісті з Університету Вашингтона (керівник проекту) та Розамонд Нейлор зі Стенфордського університету в Каліфорнії. [9.]

Висновки, прямо скажемо, невтішні. Рекордні (тобто екстремальні) температури можуть стати в Європі нормою, очікується нестача продовольства, а в тропіках сільське господарство взагалі може виявитися неможливим - причому протягом нинішнього століття. Багато дослідників переконані, що з імовірністю 90% можна стверджувати, що до кінця сторіччя найнижчі температури в тропіках під час сезону дозрівання будуть вищими, ніж максимальні температурні піки, зафіксовані між 1900 і 2006 рр..

У більш помірних районах планети, зокрема, в Європі, до 2100 року колишні екстремальні температури можуть стати нормою.

Вчені поєднали результати моделювання, виконані міждержавною комісією зі зміни клімату, з фактичними даними щодо впливу спекотних періодів останніх років на сільське господарство. Висновок - нестача продовольства в перспективі може стати нормою. Половина людства може зіткнутися із серйозною нестачею продуктів харчування.

Урожай основних продовольчих культур, таких як рис і кукурудза, може скоротитися на 20% - 40% в результаті зростання температур в тропіках. Підвищення температури збільшить ризик посух в інших регіонах, і це також призведе до падіння сільськогосподарського виробництва.

Найгірше продовольча ситуація буде складатися в найбільш густонаселеному районі тропічного поясу, де вже зараз наявні негаразди з продовольством через зростання чисельності населення.

Вплив зростання температур на сільськогосподарське виробництво в реальності буде ще більш сильним, вказується в дослідженні, оскільки треба враховувати і брак води, яка обов'язково проявиться через потепління. Ось чому треба готуватися до наслідків зміни клімату всерйоз і надовго. Раніше проблеми виникали конкретного року, і можна було щось завжди терміново зробити. Наприклад, можна було знайти продовольство в іншому місці. У перспективі такого не буде, а для створення сортів культур, стійких до високих температур, будуть потрібні десятиліття.

Тому розвиток принципу біорізноманіття, перехід до більш широкого асортименту культивованих рослин, що вживаються в їжу, може виступити істотним чинником у формуванні нової системи агровиробництва, яка змогла б вирішити проблему продовольчої безпеки в регіонах, що найбільше постраждають від геокліматичних змін.

Біологічне різноманіття - варіабельність живих організмів з усіх джерел, включаючи, наземні, морські та інші водні екосистеми і екологічні комплекси, частиною яких вони є. Біологічне різноманіття включає в себе різноманітність у рамках виду, між видами і різноманіття екосистем.

Оскільки до 2050 року населення землі може скласти 9 млрд людей, політики і вчені повинні вирішити фундаментальне питання - як забезпечити функціонування продовольчої системи з одночасним збереженням біологічного різноманіття і без знищення планети.

У літературі та ЗМІ можна зустріти висловлювання фахівців з продовольства, які підтримують заклик одержувати врожаї на меншій кількості землі і виробити нову культуру споживання їжі.

Один з активістів нового підходу до культури споживання їжі, англієць Раймонд Бланк, обурений тим, що до недавнього часу 30% продовольства не з'являлося на полицях магазинів тільки з-за зовнішнього вигляду. [10.] Або не той колір, або не зовсім правильна форма. В основному, це відноситься до овочів і фруктів. Тільки в кінці 2008 року, в ЄС скасували деякі обмеження відносно цього, і фрукти неправильної форми дозволили виставляти на продаж.

Тим часом, продовольства для забезпечення сьогоденної структури харчування не вистачає і в цьому столітті доведеться виробити нову дієту харчування, більш стійку і в деякому сенсі більш економну, щоб можна було прогодувати більше людей з використанням меншої кількості культивованих земель. Ресурси для цього є - відомі 10 тис. рослин, придатних для споживання, в той час, як основу дієти харчування сучасного людства складають лише декілька десятків з них. Розширення асортименту культивованих харчових рослин по-перше, зменшить біологічний тиск на екологічну систему планети та, по-друге, зробить основу харчування людства більш стійкою - оскільки різні рослини мають різну стійкість щодо кліматичних чинників. В свою чергу, структура агровиробництва в наш час визначається структурами ринків, в основі

динаміки яких знаходиться масовий попит на звичні продукти харчування. Таким чином, не змінивши взірці масового харчування, неможливо створити масовий попит, який урізноманітнить культури, що вирощуються в агросекторі. Таким чином, для вирішення подібних задач необхідно виробити нове бачення культури здорового споживання та соціальної ситуації, яка багато в чому обумовлює сьгоднішні проблеми.

Пануючі уявлення про те, що таке здоровий спосіб життя, якою повинна бути відповідна дієта, таким чином, знаходяться в основі структури агрогосподарювання, виступають базовими умовами для розвитку сфери сільського господарства в умовах геокліматичних змін сучасності.

З нашої точки зору нова дієта харчування потребує відходу від принципу раціональної одноманітності, що сформувався та став домінувати в умовах поставання культури доби Модерну. Нова культура харчування має бути заснованою на принципі різноманітності - перш за все оскільки людські спільноти перестають бути гомогенними утвореннями, в яких індивіди мають стандартні, визначені їх соціально-груповою визначеністю, якості.

Інакше кажучи, новітні умови буття людства потребують відходу від культури харчування, виробленої в умовах індустріального устрою, який передбачає досить жорстку стандартизацію моделей харчування і уявлень про здоровий спосіб життя. Стандарти масовізованих культурних взірців праці і війни задавали норми вимог до окремого індивіда з боку суспільства і формували систему культурних уявлень про саму необхідність здорового способу життя взагалі, так і про конкретні параметри, яким повинен був відповідати окремий індивід.

Наш час характеризується наростаючою індивідуалізацією - відбувається перетворення людської ідентичності з такої, що є визначеною сталим соціоприродним середовищем на таку, що має постійно віднаходитися у постійно мінливих динамічних умовах комунікативного середовища. Індивідуальний спосіб культурного буття, який був «надаваний» індивіду, перетворився у такий, що його треба «знайти», при тому, що відбувається і покладання на окремих людей відповідальності за наслідки та побічні ефекти їх дій на основі таких ідентичностей. Люди в сучасних суспільствах більше не народжуються у ситуації наявності вибору сталого набору моделей індивідуалізаційних моделей - вони змушені весь час ставати «кимось», конструювати свою ідентичність, виробляти своє місце в швидко

мінливому середовищі, де домінує різноманітність, а стандартизовані моделі життя є скоріше винятком, ніж нормою поведінки окремого індивіда.

Сучасність замінює гетерономне визначення соціального положення індивіда його обов'язковим самовизначенням. Товариства раннього модерну «витягували» індивіда з спільноти, щоб знову його «включати» в них – з соціальні стани як місця успадкованої ідентичності були замінені класами, членство в яких було метою, яку досягали або підтримували власними зусиллями.

«Бути не гірше за інших», орієнтуватися на культурні типові зразки, слідування культурної нормі - все це було засобом компенсації своєї індивідуальної слабкості шляхом утворення щільних соціальних груп. Індивід жив в умовах наявності стійких ніш існування, які він міг займати, забезпечуючи собі стабільність.

Товариства розвиненого або «високого модерну» не пропонують індивіду таким ніш, стабільність у них постійно руйнується. Нормою в таких суспільствах є те, що індивід живе в умовах постійної невизначеності, відсутності перспективи відновлення власної ідентичності. Індивідуальна свобода вибору стає тут не досягненням, а долею, можливість уникнути індивідуальності не передбачена. Як точно і гостро висловився автор теорії «суспільства ризику» Ульріх Бек, «те, як живе людина, стає біографічним вирішенням системних суперечностей». [11.] Ризики і протиріччя продовжують генеруватися суспільствами, які не пропонують засобів для їх вирішення - індивідуалізовані лише обов'язки і необхідність справлятися з цим.

Така соціальна ситуація позначається на уявленнях про здоровий спосіб життя. Як стверджує інший відомий британський соціолог - Зігмунт Бауман, сучасне суспільство «задіє переважно споживчі, а не продуктивні здібності своїх членів». [12.] У «суспільстві споживання» домінуючою соціальною роллю, яка інституційно нав'язується індивіду, є роль споживача. Життя, організоване навколо ролі виробника, має тенденцію бути нормативно регульованим, в ній є певний мінімум потреб і властивостей тіла, необхідний індивіду для того, щоб брати участь у процесі спільного суспільного виробництва.

Життя, організоване навколо споживання, має обходитися без норм, воно змушене справлятися зі спокусами, мінливими бажаннями, які постійно виникають, а не з зовнішніми нормативними вимогами. Ніякі «компетентні всі» не є точкою відліку для власного

успішного життя будь-якого індивіда з сучасних суспільств. За такої ситуації, оскільки немає норм, що трансформують певні бажання в певні потреби, що робить незаконними інші бажання як «помилкові потреби», немає ніякого орієнтиру, за яким можна було б визначити стандарт відповідності індивіда, оцінити ту чи іншу форму його активності. Тому головним питанням здорового способу життя стає не відповідність сталій визначеній нормі (нормотетичному образу «здорової» людини – тобто здатної виконувати нормативи спортивних розрядів, ГПО, військові нормативи тощо), а новий вимір - адекватність, стан «повної готовності» або володіння здатністю використовувати можливостями, що виникають, розвивати нові бажання для оцінки нових, раніше невідомих і несподіваних спокус «отримають» більше, ніж раніше. Вимога пластичності тілесних кондицій індивіда стає основною, а не допоміжною функцією. Раніше пластичність фізичних якостей людини розглядалася лише як засіб досягнення стандартних якостей, відкидання даної від природи індивідуальної відмінності.

Якщо суспільство виробників задає як стандарт, якому повинні відповідати його члени, здоров'я як сукупність стандартних фізичних властивостей «середнього індивіда», суспільство споживачів задає ідеал фізичної підготовленості конкретної персони, що знаходиться в конкретних, персонально їй притаманних, життєвих умовах. Відповідними стають нормативно-ціннісні засади відношення людини до створення власних фізичних кондицій – відхід від масової фізичної культури до індивідуалізованих практик фітнесу та перехід до індивідуалізованих дієт харчування. Результатом такого переходу має бути нова культура здорового способу життя, заснована на принципі різноманіття.

Ці два терміни - «здоров'я» і «фізична підготовленість» - за культурною інерцією часто використовуються як синоніми, оскільки пов'язані з доглядом за тілом, зі станом, якого людина бажає досягти для свого тіла і режимом, якому володар тіла повинен слідувати для задоволення цього бажання.

Однак розглядати ці два терміни як синоніми в сучасних умовах було б помилкою - і не просто через добре відомий факт, що не всі режими підтримки фізичної форми є гарними для здоров'я і те, що допомагає залишатися здоровою, обов'язково зробить людину фізично підготовленою. Здоров'я і фізична підготовленість належать до різних дискурсів і апелюють до систем інтересів,

які все більше розрізняються, до різних образів життя.

Здоров'я, як і всі інші нормативні поняття, окреслює кордон між нормальним і ненормальним. Здоров'я може більш-менш точно описано і точно оцінено в приписах медицини як соціального інституту. Воно відповідає тілесним і психічним вимогам, необхідним для виконання певної соціальної ролі в стабільних умовах конкретного суспільства як стійкої системи.

Стан «фізичної підготовленості» навпаки, не є «стійким» - оскільки фізична підготовленість стосується готовності приймати неординарне, нове, що не належить до стандарту. На відміну від здоров'я, фізична підготовленість - процес, який не має природного підсумку, оскільки орієнтований на присутність в потоці постійних змін, на вміння отримувати задоволення з нових ситуацій.

Спосіб життя, орієнтований на досягнення фізичної підготовленості, таким чином, передбачає відсутність будь-якої встановленої нормативної моделі харчування - більше того, дієту повинен встановлювати для себе індивід, орієнтований на мінливу, завжди різну його конкретну життєву ситуацію.

З цієї точки зору суспільні умови повинні надавати якнайширший набір можливостей формувати персональну дієту, тому різноманітність харчової основи виступає корінною властивістю середовища існування людини, - середовища, з елементів якого кожен окремий індивід змушений конструювати свій власний, індивідуальний здоровий спосіб життя - в силу розглянутої вище специфіки, притаманної суспільствам високого модерну.

Висновки.

Різноманітність виступає, таким чином, тим принципом, навколо якого може організовуватися здоровий спосіб життя в умовах сучасних суспільств.

На місце типологізованих дієт приходять індивідуальні навички формування здорового харчування, що потребує виникнення відповідної культурної основи. Нова дієта харчування передбачає вироблення у кожної людини здатності формувати той набір продуктів, який є для неї персонально необхідним в даний момент життя. Подібно до того, як ми сьогодні самостійно формуємо своє інформаційне «меню», ми будемо усвідомлено формувати і меню харчування, орієнтоване на персоніфікований профіль своїх потреб, а не керуватися вибором з досить обмежених (ще й насильницьки нав'язаних рекламою) стандартних наборів продуктів. Перехід до цього стану

споживання потребує суттєвих змін як в культурі харчування індивіда, так і в організації соціокультурного середовища, в якому він живе і де формуються його потреби. Виробництво, переробка та торгівля продуктами харчування стають все більш орієнтованими не на групу, а на індивіда. Найважливішу роль у цьому випадку буде грати система уявлень про правильне харчування, що склалася у населення і служить основою ринку, що формує попит на вирощування культур в сільському господарстві. На місце домінуючого в сільськогосподарському виробництві набору культур, які витісняють інші культури, порушуючи екологічну рівновагу, повинен бути поставлений принцип біологічного різноманіття - тоді набір варіацій дієт населення може бути збільшений і формування здорового способу життя в умовах сучасності доби XXI ст. отримає адекватні передумови. **Подальші дослідження** розглянутої проблематики припускають дослідження культур харчування різних народів у зв'язку їх з формами їх соціальної організації - використовуючи цей своєрідний «генетичний код» вироблених людством форм життя, ми зможемо сформувати корпус знання, необхідний для розвитку індивідуалізованих дієт харчування нового типу.

Література:

- 009
1. http://www.customs.com.ua/php/archiv_news/arch_by_date.php?day=22&month=01&year=2
 2. http://www.polly.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=396&Itemid=65
 3. <http://www.fao.org/news/story/ru/item/8645/icode/>
 4. http://dialogs.org.ua/crossroad_full.php?m_id=6728
 5. <http://www.un.org/russian/ga/unep/>
 6. <http://www.un.org/russian/ga/unep/>
 7. <http://www.un.org/russian/ga/unep/>
 8. <http://www.fao.org/news/story/ru/item/7603/icode/>
 9. <http://ecoportal.ru/news.php?id=34687>
 10. http://www.polly.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=356&Itemid=65
 11. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну. М., 2000, с. 67.
 12. Бауман З. Текущая современность / пер. с англ. Под ред. Ю.В.Асочакова. – СПб: Питер, 2008, с. 84)